7/3512-952 401-3-
27535

T.C.
BAŞBAKANLIK
HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI

SAYI : B.02.1.HM.0.SGM.0.1.1.2 12.04.01* 29803

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
BAŞKANLIĞINA

İLGİ: Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğünün 30.03.2001 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-449-4/1524 sayılı yazısı.

İstanbul Milletvekili Sn. Bülent AKARCALI tarafından Zorunlu Deprem Sigortası ile ilgili olarak sorulan ve yazılı olarak cevaplandırılması istenen sorulara ilişkin cevaplar ekte sunulmaktadır.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Dr. Kemal DERVİŞ

EK:1

İnönü Bulvarı 06510 Emek /Ankara ***Tel:*** *312. 212 87 30 - 212 12 05 - 212 82 03 -212 90 69* ***Faks:*** *312. 212 88 71*

7/3862 92-4-

İstanbul Milletvekili Sn. Bülent AKARCALI Tarafından
Zorunlu Deprem Sigortası İle İlgili Olarak Sorulan Sorulara İlişkin Cevaplar

1. **Zorunlu deprem sigortası şimdiye kadar kaç ev sahibi tarafından benimsenmiştir?**

Uygulamanın başladığı 27 Eylül 2000 tarihinden 5 Nisan 2001 tarihine kadar zorunlu deprem sigortası 1.317.896 ev sahibi tarafından yaptırılmış bulunmaktadır.

2. **Bu deprem sigortasının ev sahiplerine mi yoksa sigorta şirketlerine mi yaradığı konusunda bir çalışmanız oldu mu?**

1999 yılı içerisinde meydana gelen ve büyük can ve mal kaybına neden olan iki büyük deprem felaketinden sonra kamu otoritesince deprem zararlarının azaltılması veya en aza indirilmesi amacıyla bir çok tedbir alınmıştır. Bu tedbirlerin en önemlilerinden birisi, ulusal çapta uygulamaya konan zorunlu deprem sigortasına ilişkin düzenlemedir. Bu düzenlemenin esasını oluşturan 587 sayılı Zorunlu Deprem Sigortasına Dair Kanun Hükmünde Kararname ile, meskenler için deprem sigortası yapılması 27 Eylül 2000 tarihinden itibaren zorunlu hale getirilmiş olup zorunlu deprem sigortasını yapmak üzere kamu tüzel kişiliğini haiz Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) kurulmuştur.

Zorunlu deprem sigortası ile; deprem, deprem sonucu yangın, deprem sonucu infilak, deprem sonucu yer kaymasının, sigortalı binada ve temellerinde neden olacağı maddi zararlar sigorta bedeline kadar teminat altına alınmaktadır. Vatandaşlarımızın meskenleriyle ilgili olarak depremden kaynaklanan maddi kayıplarını büyük ölçüde karşılayacak olan yeni sigorta sisteminin temel amaçları şunlardır:

- Kanun Hükmünde Kararname kapsamındaki bütün konutları ödenebilir bir prim karşılığında sigorta kapsamına almak ve konut sahiplerine asgari bir güvence sağlamak,
- Devletin depremlerden kaynaklanan mali yükünü azaltmak,
- Sigorta yoluyla ülke çapında risk paylaşımını sağlamak, riskin belli bir kısmını reasürans yoluyla uluslararası piyasalara transfer etmek,
- Sigorta sistemini sağlıklı yapı üretiminde bir araç olarak kullanmak.

Yeni sistemin, ev sahiplerinin depremden kaynaklanan maddi kayıplarının giderilmesi ve doğal afetlerle ilgili harcamaların bütçe üzerindeki yükünün

azaltılmasının yanı sıra toplumsal dayanışmaya ve ülkemizde genel anlamda sigorta bilincinin yayılmasına önemli katkıda bulunacağı açıktır. Ayrıca bu sistem ile, uluslararası reasürans piyasasında meydana gelen gelişmeler karşısında sigorta şirketlerinin deprem teminatı verememesi veya daha yüksek fiyatlarla vermesi gibi muhtemel bir durum önlenerek topluma depremden kaynaklanabilecek maddi kayıpları için ödenebilir fiyatlarla güvence sağlanmaktadır.

Görüldüğü üzere, zorunlu deprem sigortası, yukarıda sıralanan temel amaçlar doğrultusunda uygulamaya konan, doğrudan ve dolaylı toplumsal faydaları çok büyük olan bir sigorta ürünüdür.

Zorunlu deprem sigortası teminatı kamu tüzel kişiliğini haiz Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) tarafından sunulmaktadır. Bu sigortayı yapmaya yetkili sigorta şirketleri sadece pazarlama hizmetini ve muhtemel bir hasar durumunda hasar işlemlerini yerine getirmektedir. Sigorta şirketlerine yaptıkları bu hizmetlerin karşılığı olarak primin %12,5'i tutarında komisyon ödenmektedir. Örneğin; 1. derece deprem bölgesi olan İstanbul Kadıköy'de 100 metrekare betonarme bir meskenin 30 milyon TL olan yıllık priminden, bu sigortayı yapan sigorta şirketi ve acentesi toplam olarak 3 milyon 750 bin TL komisyon almaktadır. Diğer taraftan, 5. derece deprem bölgesi olan Karaman'da aynı özellikte bir meskenin 6 milyon TL olan yıllık priminden, bu sigortayı yapan şirketi ve acentesine toplam olarak 750 bin TL komisyon düşmektedir.

Diğer taraftan DASK, kuruluş amacı doğrultusunda, 15/12/2000 tarihinde Afyon'da meydana gelen deprem nedeniyle ilk hasar ödemesini yaparak sigortalılarının maddi kayıplarını telafi etmiş bulunmaktadır. 4 poliçeden doğan toplam 22.5 milyar TL'lik tazminat, Ocak ayı içinde hak sahiplerine ödenmiştir.

3. Zorunlu deprem sigortası ile, getirilen diğer mecburiyetler anti-demokratik değil midir?

Ülkemiz maalesef aktif deprem kuşağı üzerinde yer almakta ve topraklarının büyük bir bölümü deprem riski ile karşı karşıya bulunmaktadır. Tarihsel kayıtlardan elde edilen sonuçlara göre, geçtiğimiz yüz yıl içinde ülkemizde 5.0 ve üzeri büyüklükte meydana gelen ve hasar veren depremlerin sayısı 112'dir. Ülkemizde sıklıkla yaşanan deprem afetleri büyük can ve mal kayıplarına neden olmakta ve bunun sonuçlarından bütün vatandaşlarımız etkilenmektedir.

Deprem gibi katastrofik, yani bir anda çok büyük yıkıma sebep olan riskler, çok büyük boyutlarda teminat ve bunu karşılamak üzere büyük kaynak birikimi

gerektirdiği için, bu tür risklere karşı riske maruz ülkelerde, kamu destekli veya doğrudan kamu kurumu şeklinde yeni yapılanmalara gidilmektedir. Zorunlu deprem sigortası yapmak üzere kurulan DASK böyle bir yapılanmanın ülkemizdeki örneğini teşkil etmektedir.

Doğal afetlerle ilgili olarak bazı gelişmiş ülkelerde, genellikle çok büyük afetlerden sonra ve sigorta sektörü ülkemize kıyasla çok büyük olmasına rağmen piyasa mekanizmasına ilave olarak kamu tarafından oluşturulmuş sistemlerden bazıları şunlardır:

(a) Yeni Zelanda Deprem Komisyonu (NZEQC-New Zealand Earthquake Commission): Yaşanan büyük deprem felaketi sonrasında bir fon şeklinde 1941 yılında oluşturulan ancak 1993 yılında bağımsız bir kamu kurumu olarak bu günkü yapısına kavuşan EQC deprem başta olmak üzere bazı doğal afetler için tamamen meskenlere yönelik sigorta teminatı sunmaktadır. Meskenler için yangın sigortası yapan sigorta şirketleri, ülkemizde olduğu gibi belli bir limite kadar koruma sağlayan EQC deprem teminatını zorunlu olarak vermektedirler.

(b) Kaliforniya Deprem Otoritesi (CEA-California Earthquake Authority): 1994 Northridge depreminden sonra ABD'nin Kaliforniya eyaletinde özel sigorta şirketlerinin deprem teminatı sunmaktan kaçınması nedeniyle meskenlere yönelik olarak deprem teminatı sunmak üzere 1996 yılında kuruldu. CEA bir kamu kurumu olmakla birlikte DASK gibi vergi dışında özel fonlarla finanse edilmektedir ve halen reasürans koruması dahil 7,5 milyar ABD Doları hasar ödeme gücü bulunmaktadır. Halen Kaliforniya'da sunulan meskenlere yönelik deprem teminatlarının yaklaşık %70'i CEA tarafından sunulmaktadır.

(c) JER-Japon Deprem Reasürans Şirketi: Japonya'da 1995 Kobe depremi sonrasında oluşturulan deprem sigortası havuzu ve reasürans programı devletin desteği ile yürütülmektedir.

(d) ABD Ulusal Sel Sigortası Programı (NFIP-National Flood Insurance Program): İlk olarak 1968'de tesis edilen kamusal bir programdır. Sel afetlerine karşı ABD'de ulusal çapta teminat sağlamaktadır.

(e) Fransız Doğal Afetler Tazminat Programı: 1981 yılında Fransa'da yaşanan büyük sel felaketinden sonra oluşturulan ve devlet ile sigorta şirketleri tarafından ortak olarak yürütülen, pek çok doğal afet için teminat sağlayan

bir programdır. Program kapsamında CCR adlı, doğal afetlerle ilgili olarak reasürans teminatı vermek üzere kurulan bir kamu şirketi bulunmaktadır.

Kamunun müdahale gereğinin ve bu tür yapılanmalara gidilmesinin sebepleri arasında genel olarak; özel sigorta şirketlerinin sınırlı kaynakları ile bu kadar büyük miktarlarda ve ülke çapında teminat verememeleri, riskin yüksek olduğu yerlerde teminat vermekten kaçınmaları, risklerini coğrafi olarak dağıtamamaları, genellikle sadece yüksek riskli bölgelerde yaşayanların sigorta yaptırması şeklinde bir eğilimin bulunması, sigorta şirketlerinin vermiş oldukları teminatlar için yeterli ve uygun şartlarda reasürans teminatı sağlayamamaları, iflas etme riski gibi faktörleri saymak mümkündür.

Ülkemiz topraklarının tamamına yakın bir kısmının deprem riski taşıması, hasarların genellikle katastrofik nitelikte olması, uygun risk dağılımı açısından sigorta sisteminin yurt çapına yayılması gereği ve toplumda sigorta bilincinin istenen düzeyde olmaması nedeniyle, dünya uygulamaları da gözönünde bulundurularak deprem sigortası konusunda böyle bir düzenlemeye gidilmesi kaçınılmaz olmuştur.

Yukarıda sıralanan temel amaçlara ulaşmak üzere ve yine yukarıda açıklanan sebeplere istinaden, 587 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile zorunlu deprem sigortasının ihdası ile birlikte; Devletin, 7269 sayılı Umumî Hayata Müessir Afetler Dolayısiyle Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanundan ve diğer kanunlardan doğan konut kredisi açma ve bina yaptırma yükümlülükleri, deprem nedeniyle sigorta kapsamındaki binalarda meydana gelen ziya ve hasarlar sonucu uğranılan maddi zararlar için DASK tarafından tazminat ödenmesiyle birlikte ortadan kalkmaktadır. Benzer şekilde, zorunlu deprem sigortasının ihdası ile birlikte, 27 Mart 2001 tarihinden itibaren, zorunlu deprem sigortası yaptırması gerekirken bunu ihmal edenler, bu sigorta kapsamında karşılanacak zararlar için doğal afetlerle ilgili mevzuat çerçevesinde hak sahibi olamayacaklardır. Ancak bu durum, bu sigorta kapsamında karşılanması öngörülmeyen hususlardaki hak sahipliğini hiç bir surette etkilememektedir.

Ayrıca, zorunlu deprem sigortası yaptırılmasını teşvik etmek ve kontrol etmek amacı ile, 587 sayılı ve 623 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameler gereği olarak; 29 Kasım 2000 tarihinden itibaren, Tapu Müdürlüklerinde, 587 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamındaki binalarla ilgili olarak tapu tescil işlemi yapabilmek için zorunlu deprem sigortası poliçelerinin ibrazı gerekmektedir.

Bu müeyyideler, sistemin uygulanabilir olması, sigortanın teşvik edilmesi ve amaçlanan hususlara kısa zamanda varılabilmesi için makul ve gerekli müeyyideler olarak değerlendirilmektedir.

7/3862 406-8-

4. **Bu sigortanın çıktığı tarihten bu güne kadar ciddi bir gelişme göstermediğini dikkate alarak, bu zorunlu uygulamayı iyileştirmeyi düşünürmüsünüz?**

Zorunlu deprem sigortası, 587 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede öngörüldüğü şekilde 27 Eylül 2000 tarihinde uygulanmaya başlamış olup bu sigorta halen, Türkiye'de faaliyet gösteren 40 hayat-dışı sigorta şirketinden 34 sigorta şirketi ve bunların yetkili acenteleri tarafından Doğal Afet Sigortaları Kurumu nam ve hesabına yapılmaktadır. Uygulamanın başlamasından itibaren yaklaşık 6 aylık bir sürede 1.317.896 ev sahibi bu sigortayı yaptırmış bulunmakta ve halen yapılmaya devam edilmektedir. Ayrıca, uluslararası reasürans piyasalarından sağlanan reasürans koruması ile üstlenilen risklerin büyük bir kısmı yurtdışına plase edilmiştir. Ülkemizde yaşanan ekonomik sıkıntılara rağmen varılan bu sonuç başarılı bir sonuçtur. Dolayısıyla zorunlu deprem sigortası uygulaması, başlangıçtaki hedeflerin üzerinde ve başarılı bir şekilde sürmektedir.

5. **Vatandaşa bu mecburiyeti getirdikten sonra acaba vatandaşımızın bu mecburiyete karşı müspet ya da menfi tepkilerinin neler olduğuna dair bir bilgi var mıdır?**

Bu güne kadar sağlanan gelişmeler ve kısa zamanda ulaşılan yüksek poliçe rakamları, zorunlu deprem sigortasının toplumda genel anlamda kabul gördüğü açıkça göstermektedir. Zorunlu deprem sigortasına ilişkin olarak başlangıçta ortaya çıkan bazı olumsuz tutumlar genellikle sistemin tam olarak anlaşılamamasından kaynaklanmıştır. Ancak, yapılan basın açıklamaları ve diğer çalışmalar ile bu hususlar giderilmiş olup, sistem ve sağladığı faydalar daha iyi anlaşıldıkça uygulamanın toplumdan daha yaygın bir destek görmesi beklenmektedir.